

HANDLEDNING FÖR KULTURAKTÖRER

OMSKAPARNA

– ett kreativt skolprojekt
för en hållbar värld

Innehåll

VÄLKOMMEN	3
BAKGRUND	4
OMSKAPARPROJEKT	6
KULTURAKTÖRENS ROLL	8
LÄRARENS ROLL	10
FINANSIERING & SKAPANDE SKOLA	11
MARKNADSFÖRING	13
ATT GENOMFÖRA ETT OMSKAPARPROJEKT	14
TIDIGARE OMSKAPARPROJEKT	17

Text & pedagogisk utformning: Andréa Arlid
Grafisk form & illustrationer: Erika Granstrand
Projektleddare: Elin Sandström
Pedagog: Hillevi Persson

Foton: Omskaparna och Unsplash

Omskaparnas metod och material skapar förutsättningar för elever i åk 4–6 att utforska hållbarhet och omställning genom kreativt skapande tillsammans med sina lärare och professionella kulturaktörer.

Omskaparna drivs av Sveriges Konsumenter med finansiering från Allmänna Arvsfonden 2018–2021.

Välkommen!

Vad kul att du är intresserad av Omskaparna! Den här handledningen riktar sig till dig som är kulturaktör och vill genomföra ett Omskaparprojekt.

Syftet med den här handledningen är att inspirera och motivera dig som kulturaktör att genomföra Omskaparprojekt och att ge vägledning för hur du som kulturaktör kan ta initiativ till ett Omskaparprojekt på en skola.

Den syftar också till att skapa tydlighet kring det praktiska, om vilka ramar du har att förhålla dig till som kulturaktör i ett Omskaparprojekt.

Välkommen att bli en **OMSKAPARE!**

Bakgrund

- om varför vi ska omskapa

VARFÖR BEHÖVS OMSKAPARPROJEKT?

Världen är i omskakning! På många olika sätt: klimatförändringar, artutrotning, konflikter, rasism, orättvisor, pandemier och ekonomiska kriser för att bara nämna några. Som vårt samhälle har fungerat kommer det antagligen inte kunna fortsätta.

Fler och fler världen över anser att vi behöver ställa om, till något annat. En mer hållbar och rättvis värld. För att kunna göra den omställningen tror vi att det behövs både handlingskraft och hopp längs vägen.

Men många unga uppger att de känner oro för framtiden, tex. för klimatet. Hur ska dagens unga kunna känna kraft att agera och hopp för framtiden när allt ser ut som det gör? Hur ska de kunna känna att världen går att påverka och förändra? Vi tror att vi kan plantera små frön av hopp och handlingskraft genom det vi kallar för att omskapa. Med hjälp av vår fantasi, kreativitet och vår oro för världen kan vi skapa något nytt, tillsammans med andra. Omskapare är du och jag och alla andra som vill vara med och skapa en hållbar värld.

VARFÖR SKAPANDE OCH HÅLLBARHET?

Kreativa processer har en unik förmåga att göra oss engagerade, få oss att samarbeta, slappna av och se saker på nya sätt som grupp. Hållbarhetsfrågorna skapar lätt känslor av oro, ångest, ensamhet och maktlöshet. Men när vi slappnar av, har roligt och gör saker tillsammans kan inre låsningar släppa och maktlöshet och ensamhet vändas till en känsla av gemensam kraft, som i sin tur möjliggör handling och agerande. Konsten och kreativiteten bjuder oss ofta på överraskningar som kan öppna upp för andra perspektiv och idéer som gör att något nytt kan växa fram. Vi blir också påmind om vår mänskliga förmåga att för vår inre syn se en vision framför oss, och sedan skapa något utifrån detta. En förmåga vi verkligen behöver stärka för att kunna skapa en annan värld!

”The arts can help us imagine and rehearse a different way of being and relating.”

SHELAGH WRIGHT (“The Art of Life”, Common Cause Foundation)

VAD ÄR DET SOM SKA OMSKAPAS?

Vi tror att världen behöver skifta fokus på olika plan och omskapas i både det inre och det yttre. Några exempel på saker vi tror behöver omskapas är:

Våra banor i hjärnan och våra vanor

i vardagen – Stärka förmågan att tänka och göra på andra eller helt nya sätt, att omvärdera vad som är viktigt på riktigt och förskjuta normer.

Våra relationer till varandra och naturen –

Stärka förmågan att förstå hur vi alla är en del av en helhet och inte separerade från varandra.

Vår oro och ångest – Stärka förmågan att bli kreativa inför ovisshet och utmaningar genom att tänka, göra och skapa tillsammans med andra.

Nu är det tid att:

Tänka om – Skapa om – Tänk om vi kan?!

Psst! Vill du ha mer fördjupning?
Kolla in Omskaparnas filmklipp på omskaparna.se, fullproppade med teorier och tankemodeller kring hållbarhet, omställning och kreativitet som inspirerat Omskaparnas material.

Nya bilder och vägar behövs.

Det är dags att bli OMSKAPARE!

Omskaparprojekt

- om upplägg, syfte och mål

VAD ÄR ETT OMSKAPARPROJEKT?

Ett Omskaparprojekt är ett kreativt skolprojekt för åk 4-6 där elever, lärare och kulturaktörer tillsammans lär och skapar på nya sätt, för en hållbar värld.

Metoden vill locka till ett lekfullt utforskande av komplexa frågor utan givna svar.

Ett Omskaparprojekt består av två delar:

● **Lärlarledda lektioner** och studiebesök om hållbarhet och omställning. Du hittar lärarens lektionsupplägg [på vår webbplats](#).

● **Skapandeträffar** med en eller flera professionella kulturaktörer. Alla elever ska ha fått träffa kulturaktören i minst 6 timmar.

Hur du och läraren väljer att schemalägga lektioner och skapande är upp till er. Här finns en frihet utifrån era förutsättningar. Gör det upplägg som funkar bäst för er!

SYFTE

Syftet med ett Omskaparprojekt är att **odla handlingskraft och hopp** för en hållbar värld med elever i åk 4-6 i grundskolan.

MÅL

Ett Omskaparprojekt har fyra övergripande mål som löper som en röd tråd genom både de lärlarledda lektionerna och kulturaktörens skapandeträffar. Vi tror att alla elever som deltagit i ett Omskaparprojekt har fått:

Testa nya saker: Eleverna har fått lära och göra på nya sätt och har fått prova på konstnärliga tekniker i skolan.

Omskapa och lära tillsammans: Eleverna har fått vara en aktiv del i en samskapande grupprocess – både på lektionerna med läraren och i skapandet med kulturaktören.

Skapa nya relationer: Eleverna har fått relatera på nya sätt, till exempel till varandra, till något i naturen eller något annat i omvärlden.

Lära sig mer om hållbarhet och omställning: Eleverna har fått kunskaper om hur olika levnadssätt och strukturer påverkar oss själva och omvärlden och har fått konkreta exempel på hur vi skapar en hållbar omställning.

FINANSIERING

Ditt arvode som kulturaktör kan exempelvis finansieras med Skapande skola-bidrag från Kulturrådet. Läs mer om finansiering på sid. 10.

Omskaparnas material kan du ladda ner gratis från vår hemsida www.omskaparna.se.

Hur odlar vi handlingskraft och hopp?

Sophumor-cirkus med elever i åk 4 på Backeboskolan, Nacka.

Clowner fick sja om framtiden på Juringe skola, Huddinge.

Fågelalster från Norrskolan i Uddevalla.

I en skog nära Skarpatorps-skolan i Stockholm fick elever skapa en trygg plats åt sina pinnar som symboliserar dem själva.

En central mötesplats i naturen med elever i åk 5 på Backeboskolan i Nacka.

En perkafon, ett fantasi-instrument blir till av återvunnet material på Backeboskolan i Nacka.

En ek fick symbolisera framtiden i Valboskolans Omskaparprojekt. Under avslutningen planterades en ek på skolområdet och elevernas målningar och framtidsmanifest visades upp på konsthallen.

Läs mer och bli inspirerad av tidigare Omskaparprojekt längre fram i denna handledning och på omskaparna.se!

Kulturaktörens roll

- om skapandet med eleverna

SKAPANDETS KRAFT!

Som kulturaktör arbetar du inifrån och ut med eleverna, genom deras sinnen, känslor och fantasi. Du kommer in i skolan med konstens arbetsformer! Du har den unika kompetensen och rollen att vägleda eleverna i en process där de får skapa, förvandla och omskapa något tillsammans med hjälp av fantasi och kreativitet.

KREATIVA RAMAR

Det är din uppgift som kulturaktör att genom din konstform utforska hur kreativitet och skapande kan så frön av handlingskraft och hopp för omställningen till en hållbar värld. De kreativa ramarna för kulturaktören är desamma som målen med ett Omskapatprojekt. Till varje mål finns några reflektionsfrågor. Se på målen och frågorna som vägledande principer och inspiration. Känn dig fri att tolka dem på ditt eget sätt utifrån din konstform!

TESTA NÅGOT NYTT

- På vilket sätt kan din konstform ge eleverna en upplevelse de inte brukar ha i skolan?
- Vilka nya färdigheter kan eleverna få prova på?
- Finns det andra platser eller lokaler än skolans som ni kan arbeta i?

OMSKAPA OCH LÄRA TILLSAMMANS

- Hur kan du ge eleverna en upplevelse av att ingå i en större helhet när ni skapar tillsammans?
- Vad kan ni konkret skapa, förvandla eller omskapa tillsammans?
- Kan du själv medverka i det eleverna skapar?
- Kan du bygga ditt koncept utifrån dina egna och elevernas drivkrafter för hållbarhet och skapande på något sätt?

SKAPA NYA RELATIONER

- Hur kan du skapa en personlig kontakt med eleverna?
- Hur kan du låta eleverna relatera på nya sätt till varandra?
- Kan du skapa en identifikation/relation med naturen eller något annat i deras närhet eller omvärld i ert skapande?

LÄRA SIG MER OM HÅLLBARHET OCH OMSTÄLLNING

- Hur kan du inspireras av hållbarhet och omställning i ditt tänk kring skapandet?
- Vilka material kan du välja att arbeta med?
- Kan du inspireras av lärarens lektioner eller elevmagasinet i det ni skapar eller utforskar?

Ett Omskapatprojekt bygger på att eleverna är medskapare i en kreativ process tillsammans med dig som kulturaktör. Det utesluter dock inte att eleverna också får vara med om en konstnärlig upplevelse, till exempel en föreställning, en konsert, en utställning av foton, en film – som inspiration till den skapande processen. Våga vara personlig och bjud gärna på dig själv och din konstform!

Omskapande med skogens material.

PRAKTISKA RAMAR

Tid och omfattning

Det finns egentligen ingen övre gräns för hur många timmar skapandet i ett Omskaparprojekt kan omfatta. Som kulturaktör förhandlar du om ditt arvode och tidsramarna för den skapande delen i ett Omskaparprojekt, i kontakt med beställaren av projektet.

Erfarenheter från tidigare Omskaparprojekt har dock visat att det kan vara svårt för skolor att få Kulturrådets Skapande skola-bidrag för allt för många timmar per klass.

Men för att marknadsföra ett projekt som Omskaparprojekt ser vi gärna att kulturaktören får möjlighet att träffa alla elever i en klass under åtminstone 6 timmar per projekt. Träffarna kan ske innan, efter eller parallellt med lärarens lektioner. Detta avgör du i samråd med läraren.

EXEMPEL PÅ TIDSOMFATTNING

Exempelvis kan de 6 timmarna fördelas på:

tre träffar á 2 h per gång i helklass:

eller på sex träffar á 2 h per gång i halvklass:

Utöver timmarna med eleverna lägger du på timmar för för- och efterarbete och kontakt med läraren osv. Räkna med ca 2 timmars för- och efterarbete per timme med eleverna.

Finns det fler timmar för skapandeträffar skapar det såklart möjlighet till mer fördjupning. Då kan även någon typ av uppvisning eller utställning av elevernas process genomföras vilket ofta visat sig vara uppskattat.

Fler exempel på olika tidsupplägg för skapandeträffar hittar du i avsnittet "Tidigare Omskaparprojekt", sid. 16!

Pris

Hur du ska prissätta ditt Omskaparprojekt beror på konstform och omfattning. Det är du själv som förhandlar om ditt arvode. Ett riktmärke vad gäller timpris kan dock vara rekommendationerna från Konstnärernas Riksorganisation: *"Vid större Skapande skola-projekt bör alltid särskild förhandling om arvode ske. Ett arvode om lägst 975 kr per timme (F-skatt) bör då tillämpas. Vid beräkning av antalet timmar ska kulturskaparen ha rätt att räkna med tid för möten och förberedelser."*

(Från: www.kro.se/uppdrag-och-ersattningar)

Tänk på att olika timpriser kan gälla för olika konstformer. Se över vad som gäller för just din konstform! Andra tips på avtal- och arvodesrekommendationer kan du hitta [på KLYS webbplats](#).

OBS! Glöm inte att lägga på kostnader för material och eventuella resor på priset.

EXEMPEL PÅ PRISSÄTTNING

En timme med eleverna motsvarar två timmars för- och efterarbete, vilket alltså blir 3 timmar totalt. Timpriset är beräknat på 975 kr + moms.

	En kulturaktör	Två kulturaktörer
6 h i helklass	17 550 kr + moms	35 100 kr + moms
12 h i halvklass	35 100 kr + moms	70 200 kr + moms

Mer info och tips om Skapande skola hittar du i avsnittet "Finansiering & Skapande skola" på sid 11!

Lärarens roll

- om de lärarledda lektionerna

PRAKTISKA OCH PEDAGOGISKA RAMAR

Lärarens lektioner utifrån Omskaparnas lärarhandledning och elevmagasinet är den andra pusselbiten i ett Omskaparprojekt. En god samverkan med elevernas lärare är därför en förutsättning för att kunna få till ett bra Omskaparprojekt för dig som kulturaktör. Mer tips för hur du kan odla goda relationer med läraren hittar du på sid.15 "Att genomföra ett Omskaparprojekt".

Läraren håller lektioner utifrån Omskaparnas lärarhandledning och elevmagasinet. Under lektionerna får eleverna testa, uppleva och reflektera tillsammans kring hållbar utveckling och omställning.

Tanken är att eleverna ska få arbeta med båda hjärnhalvorna och spurras att tänka på nya sätt.

Lärarmaterialet är kopplat till grundskolans läroplan. Liksom kulturaktören utgår läraren ifrån syftet att

odla handlingskraft och hopp om en hållbar värld samt de fyra övergripande målen (sid. 5), vilka löper som en röd tråd genom lektionerna med eleverna.

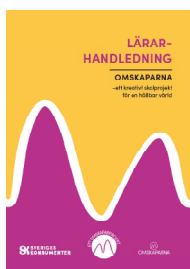
Läraren jobbar utifrån sex olika teman under lektionerna:

- En hållbar värld
- Mat
- Resor
- Konsumtion
- Omställning
- Påverkan

Du hittar lärarens lektionsupplägg och elevmagasinet på [Omskaparnas webbplats](#).

Läromaterialet:
Lärarhandledning
& Elevmagasinet

Finansiering & Skapande skola

- om vem som betalar kalaset

Ett Omskaparprojekt kan finansieras som ett s.k. Skapande skola-projekt, med medel från Kulturrådet, men även andra finansieringsformer går bra att använda. Kolla med din kommun/region om vilka kulturbidrag för barn och unga som finns just där!

SKAPANDE SKOLA

Ansökan om Skapande skola-medel från Kulturrådet är öppen en gång om året, i januari till februari. Medel söks för kommande läsår. Det är skolans så kallade huvudman som är ansvarig för ansökan. För kommunala skolor är det kommunen som är huvudman (ofta är det en tjänsteperson på kommunen som ansvarar för Skapande skola-ansökningar). Friskolor är sin egen huvudman, då är det rektorn som gör ansökan.

Under året är det några tidpunkter som är bra att hålla lite extra koll på för dig som kulturaktör, läs mer om detta i årshjulet för Skapande skola nedan.

Det är framför allt viktigt att du tar reda på hur Skapande skola-ansökningarna hanteras och fungerar i de kommuner/skolor där du vill erbjuda ett Omskaparprojekt. Läs mer om hur du kan marknadsföra ditt Omskaparprojekt som ett Skapande skola-projekt i avsnittet "Marknadsföring" på sid. 13.

KULTURRÅDETS KRITERIER

För dig som kulturaktör är det viktigt att känna till att Kulturrådet har vissa kriterier som du behöver leva upp till för att kunna arbeta i ett Skapande skola-projekt som kulturaktör. Dessa kriterier finner du här: www.kulturradet.se/sok-bidrag/vara-bidrag/skapande-skola/ordlista.

Kortfattat går de ut på:

- att du antingen har en högre konstnärlig utbildning
- eller att du huvudsakligen har varit verksam inom ditt konstområde
- att du har erfarenhet av pedagogiskt arbete med barn inom din konstform

Även vissa kulturpedagoger räknas, som tex. utbildade dramapedagoger får arbeta i Skapande skola-projekt.

Det är du själv som behöver kunna visa på vilket sätt du lever upp till kriterierna. Ta kontakt med Kulturrådet om du är osäker på vad som gäller i ditt fall. I samband med ett Skapande skola-projekt kan huvudmännen också söka pengar för att kulturaktörer genomför workshops för lärarna, som ett för- och/eller efterarbete. Ta gärna chansen att bygga en kontakt med lärarna och skapa en gemensam förståelse inför ett Omskaparprojekt på det sättet!

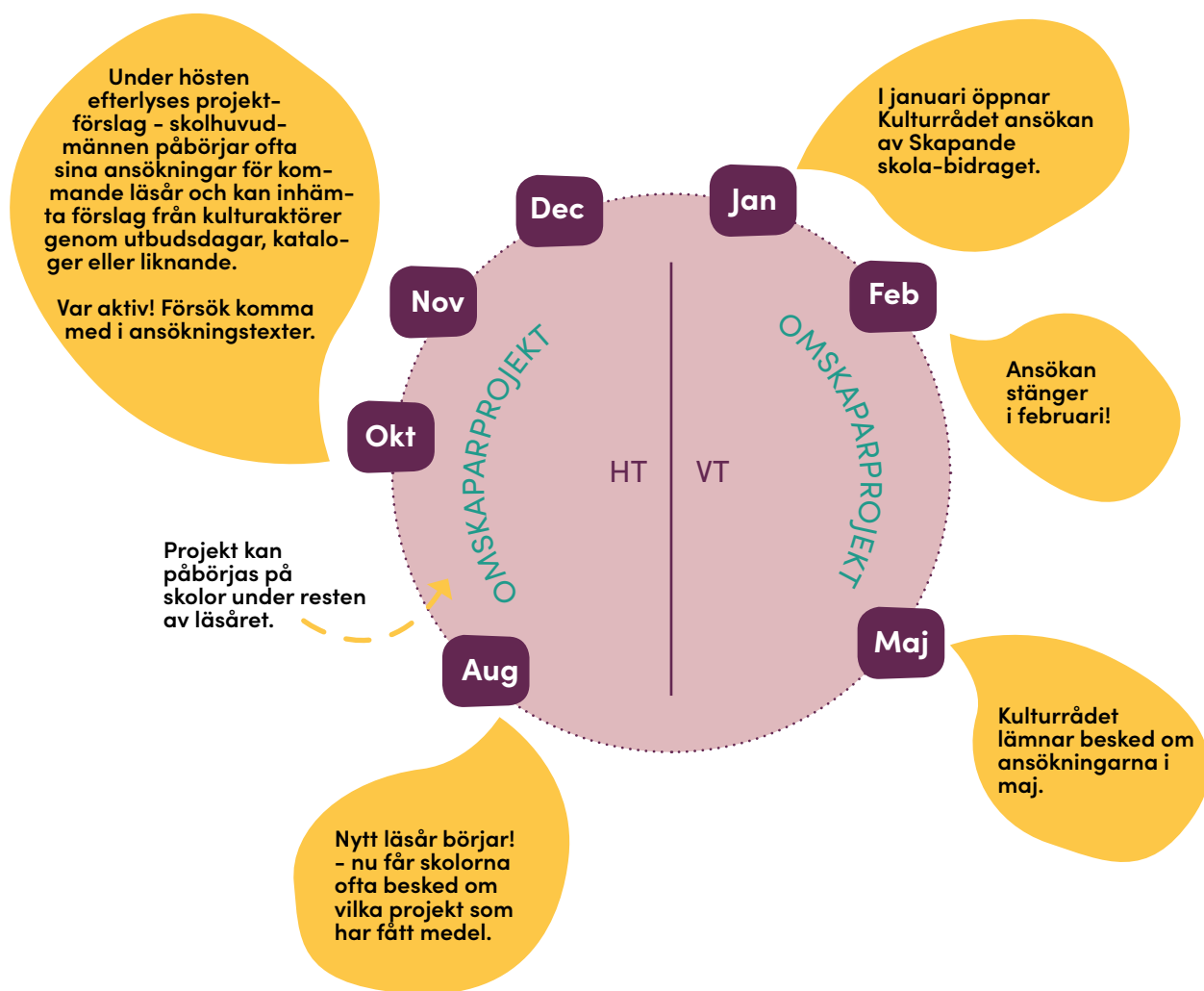
Hur får man klöver till sitt projekt?

ÅRSHJUL FÖR SKAPANDE SKOLA-BIDRAG

Bilden nedan är en översikt över skolhuvudmännens process med Skapande skola-bidraget.

Exakt hur skolhuvudmän väljer ut projekt och kulturaktörer att ta med i sina ansökningar kan variera.

Bilden är en generell översikt. Det viktigaste är att du som kulturaktörer tar reda på hur det går till i de kommuner där du vill genomföra Omskaparprojekt.

Marknadsföring

- om olika vägar till ett Omskaparprojekt

DET HÄR KAN DU GÖRA:

1. Ansök till regionala kulturkataloger

Många skolhuvudmän letar efter kulturaktörer till Skapande skola-projekt genom lokala kulturkataloger och utbudsdagar som regionen ofta samordnar. Hör av dig till din region, ofta en kulturkonsulent/kultursamordnare, och hör efter vilka kataloger eller utbud för barn och unga du kan ansöka till. Var ute i god tid. Du kan också ta kontakt med organisationer som erbjuder Skapande skola-projekt och andra kulturprojekt för barn och unga. Tips på några av dessa aktörer är:

- Centrumbildningar
- Länsorganisationer

Kulturrådet listar fler ställen där du kan synas, sök efter "Hitta professionella kulturaktörer" på www.kulturradet.se

2. Marknadsför dig mot kommuner

Hör efter vem som är ansvarig för Skapande skola-ansökningar i din kommun. Ta reda på hur du kan komma med i kommunens utbud för Skapande skola-projekt. Anordnar de utbudsdagar eller har de utbudskatalog? Eller erbjuder de en och samma aktivitet för alla elever i en viss årskurs?

Ta reda på:

- a. Vilka viktiga datum bör du känna till?
- b. Vilken information behöver de ha från dig?
- c. När får du svar?

3. Marknadsför dig mot skolor

Du kan också själv ta kontakt med skolor och tipsa dem om ditt Omskaparprojekt. Läraren har en viktig roll i projektet och att hitta engagerade lärare är guld värt!

En del skolor har lärare som är särskilt ansvariga för Skapande skola-aktiviteter på skolan och håller i kontakten med den ansvarige på kommunen. Friskolor söker själva medel från Kulturrådet.

På Omskaparnas hemsida finns en flyer med information om Omskaparprojektet (riktad mot skolornas huvudmän) som du kan skicka med när du marknadsför dig. Komplettera med information om ditt specifika projekt, din konstform, totalt antal timmar och kostnad för projektet.

4. Beskriv hur ditt projekt möter kraven på & syftet med Skapande skola-bidraget

Inför huvudmannens ansökan av Skapande skola-medel är det bra om du har förmedlat hur ditt projekt möter Skapande skolas krav/syften:

- Hur det ökar elevernas eget skapande tillsammans med dig inom ditt konstområde.
- Hur eleverna får fördjupa sig i ett eller flera konstområden och hur du ser till att skapa fokus på den konstnärliga processen.
- Hur de konstnärliga processer du använder, på sikt kan medverka till att konst och kultur integreras i skolan.
- Information om dig och din konstnärliga bakgrund – hur du möter professionalitetskraven för Skapande skola-bidrag.
- Information om hur du eventuellt erbjuder ett för- och eller efterarbete för lärarna i samband med ditt Omskaparprojekt.

5. Ta hjälp eller inspireras av vår säljpitch

Ovan vid att sälja in dig själv? På vår hemsida, under fliken "Vårt material", hittar du ett brev i Word att utgå ifrån om du vill. Du kan också kolla in Omskaparnas Kulturaktörsbibliotek och inspireras av hur kulturaktörer presenterar sig och sina Omskaparprojekt. Lycka till!

Att genomföra ett Omskaparprojekt

- om saker att tänka på

SKISSA PÅ ETT UPPLÄGG

För att det ska bli angeläget:

Försök gärna utgå ifrån något specifikt eller personligt i skapandet med eleverna. Fundera på vad din egen drivkraft kring hållbarhetsfrågor är. Har du någon berättelse som är kopplat till dig och ditt engagemang som du kan dela med eleverna?

För att det ska bli hållbart:

Vilka kan de minsta byggstenarna vara i ditt upplägg för att det ska kännas "good enough"? - Sen kan du lägga till fördjupande övningar ovanpå detta om det flyter på med eleverna. Ha marginaler! Allt tar längre tid än man tror.

Inspiration till övningar:

Kolla in [Omskaparnas Övningsbibliotek](#) med förslag på kreativa gruppövningar. Du hittar det för gratis nedladdning under "Vårt material" på Omskaparnas hemsida.

När du väl har fått ett uppdrag som kulturaktör i ett Omskaparprojekt finns det några saker du kan göra för att skapa goda förutsättningar för ett lyckat projekt. Nedan finns tips på olika saker du kan tänka på. Se tipsen som inspirationer och inte som en "att-göra-lista" där allt ska bockas av.

RELATERA MERA

Att bygga en god relation till skolan, läraren och eleverna är ofta en förutsättning för ett lyckat projekt. När det finns en grundläggande kontakt och förståelse för era olika arbetssätt kan tillit till processen uppstå lättare.

Låt läraren fungera som en bro mellan dig och eleverna, någon som kan tolka och förstå eleverna så du kan få kontakt och anpassa skapandet till dem.

Avsätt gärna en timme med läraren inför ett Omskaparprojekt. Föreslå att antingen ses live eller i ett videosamtal. Ögna gärna igenom lärarhandledningen och elevmagasinet inför mötet – då har du lite koll på lärarens del i projektet. Du hittar materialet på [vår webbplats](#).

Checka av med läraren:

- ☐ **Förhoppningar och farhågor.** Hur ser detta ut för er båda inför projektet?
- ☐ **Syfte och mål.** Stäm av era tankar om Omskaparprojektets gemensamma syften och mål.
- ☐ **Datum och tider för skapandeträffarna.** Ska du komma in före, parallellt eller efter lärarens lektioner? Hitta ett upplägg som passar er båda.
- ☐ **Praktiska behov.** Lokaler, ljud, material, nycklar etc. Finns det alternativa lokaler eller platser tillgängliga? Inomhus? Utomhus? Vad

är okej vad gäller att stöka till i lokalen? Hur och när kan eventuell städning genomföras? Checka av vad du behöver ta med själv, tex. förlängningssladdar eller ljudutrustning.

❑ **Berätta hur du vill jobba med de skapande träffarna.** Berätta vad du vill göra, hur du vill jobba med eleverna och hur den konstnärliga processen kan skilja sig från vad läraren och eleverna kanske är vana vid. Har läraren några tankar eller tips som du kan tänka på utifrån hur du tänkt jobba?

❑ **Lärarens roll i skapandet.** Vad kan läraren konkret hjälpa dig med inför och under träffarna? Vad vill du inte ha hjälp med? Finns det befintliga överenskommelser i klassrummet, tex. signaler för återsamling eller tystnad som eleverna är trygga med? Be läraren att vara en trygg punkt i klassrummet och bejaka och uppmuntra eleverna under skapandet om den har möjlighet att delta i träffarna med dig.

❑ **Klassen som grupp.** Det kan vara viktigt att ha en bild av hur trygga eleverna är med varandra och sin lärare för att veta var du kan lägga ribban i skapandet. En trygg grupp kan utmanas och klara av kaos mer, medan en otrygg grupp kan behöva mer ordning och trygghet i övningar. Vilka särskilda behov finns i gruppen? Hur kan du och läraren agera för att möta dessa behov? Finns det resurspersonal i klassen till stöd? Känner eleverna sig trygga med varandra? Är de vana vid skapande och samarbete sen tidigare? Finns det befintliga gruppindelningar för arbete i halvklass? Kan läraren dela in i grupper i förväg, så skapandeträffarna kan starta direkt när du kommer?

❑ **Relation till eleverna.** Kan du få kontakt med eleverna redan innan de skapande träffarna? Kanske genom en videohälsning eller en livechatt med klassen? Kan de få ett litet uppdrag tills ni ses på riktigt? Kan de få ta del av ditt konstnärskap på något sätt som uppstart för hela Omskaparprojektet? Kan du få tillgång till klasslista/klassfoto i förväg? Kan du få ta del av elevernas tankar efter lektionerna på något sätt?

❑ **Vilka hållbarhetsinitiativ finns redan på skolan?** Tex. ett klädinsamlingsprojekt, ett projekt kring matsvinn eller demokrati eller liknande. Kolla av med läraren i förväg – kan ni knyta an till detta på något sätt i så fall?

❑ **Foto- och filmtillstånd:** Kolla i förväg med läraren att det finns fototillstånd om du ska fota eller filma i ditt projekt.

TIPS UNDER OMSKAPARPROJEKTET

- **Skapa kreativa rum:**

Möblera för samskapande och kreativitet – kan du bjuda in lite “magi” i rummet på något sätt?

- **Skapa trygghet och igenkänning:**

Berätta kort om vad ni kommer göra ihop första gången. Kan du göra återkommande in- och utcheckningsövningar, i början och slutet av träffarna, där alla blir hörda och sedda? Hur kan du lära dig elevernas namn genom exempelvis namnlekar? (se förslag i [Övningsbiblioteket](#)).

- **Ge plats för reflektion och avspänning:**

Kan du exempelvis göra någon avspänningsövning som inledning eller avslutning? Kan du göra talrundor där alla kan få reflektera över vad ni gjort under varje träff, kanske genom en värderingsövning? (se fler tips i [Övningsbiblioteket](#)). Hur kan omställnings- och hållbarhetsfrågorna bli synligt för eleverna i det ni skapar?

- **Inifrån eleverna och ut:**

Hur kan du väva in impulser som kommer från eleverna själva under processen? T.ex. YouTube-klipp, filmer, låtar eller karaktärer eleverna själva pratar om, eller texter ur elevmagasinet som de själva är intresserade av?

- **Reflektera över ditt eget ledarskap:**

Vad behöver du ge dig själv för att kunna vara en bra ledare? Kan läraren vara ett bollplank i processen? Om ni är flera aktörer – hur kan ni vara ett stöd åt varandra i processen? Hur kan du utmana eleverna utan att pusha dem?

- **Hitta ett avslut tillsammans:**

Om ni inte har något färdigt att visa upp eller ställa ut för en “publik” i slutet av projektet - kan du och läraren gemensamt sammanfatta projektet för eleverna på något sätt? Vad kan ni göra som en symbolisk handling eller ritual tillsammans med eleverna för att knyta ihop det eleverna varit med om, ge dem plats för kort reflektion, och att få uttrycka: vad tar jag med mig?

- **Tipsa gärna lokalpressen!**

Kanske kan de komma och göra ett litet reportage om elevernas process?

EFTER OMSKAPARPROJEKTET

- **Skörda erfarenheter, upplevelser och lärdomar du och eleverna har fått längs vägen.**

Vad var fallgroparna och framgångarna i ert samskapande?

- **Fundera på för egen del:**

Vad lärde jag mig? När glimmade det till lite extra? Vad vill jag göra annorlunda nästa gång?

Skräpmonster från tidigare Omskaparprojekt

Tidigare Omskaparprojekt

- om några exempel som inspiration

FÅGELPOESI & CLOWNMANIFEST

JURINGE SKOLA I HUDDINGE

Scen- och musikkonstnärerna Ida Lod och Andréa Arlid genomförde våren 2020 ett Omskaparprojekt i klass 4-5.

Förutsättningar:

- 25 elever
- 6 träffar á 2 timmar med eleverna i helklass.
- 2 timmars förberedelsestid per timme med klassen samt avstämningar med läraren.
- Omskaparlektionerna med läraren skedde mellan skapande träff 1 och 2.

Träff 1: Ida och Andréa kom på besök till klassen i samband med uppstarten av Omskaparprojektet. De gjorde lära-känna-övningar och namnlekar och eleverna fick info om Omskaparna första timmen. Efter en rast fick eleverna varsin bild av en fågel som de skulle behålla. Sen fick de vara med om en kort performance om framtiden där Andréas och Idas två karaktärer möttes, clown-influencern Miss Weltmeister och oraklet Fågelkvinnan. Slutbudskapet var att vi skapar framtiden tillsammans, stygn för stygn. Efteråt fick klassen reflektera genom en gruppövning och vara med och skapa en loop med hjälp av Idas loopmaskin. Alla som ville fick säga ett ord i mikrofonen om det de upplevt under deras performance. Orden spelades upp i högtalare och skapade en väv av ord och ljud.

>> Läs mer [om första träffen på omskaparbloggen.se](https://om.firsta.traffen.pa.omskaparbloggen.se)

Träff 2: Fågelkvinnan kom tillbaka och återkoppade till fågelkortet. Eleverna hade (frivilligt) fått ta reda på mer om sin fågel. De fick rita av sin fågel och skriva saker om den. Röst- och rörelseövningar i helgrupp och en clownteknik-inspirerad gruppövning där man fick fira sina misstag. Träffen avslutades med en reflektionsstund där varje elev fick skriva ett ord om dagens träff på ett rött "stygn" (en papperslapp) som fästes på en bakgrund med en symbol som användes under Miss Weltmeister och Fågelkvinnans performance.

>> Läs mer [om andra träffen på omskaparbloggen.se](https://om.andra.traffen.pa.omskaparbloggen.se)

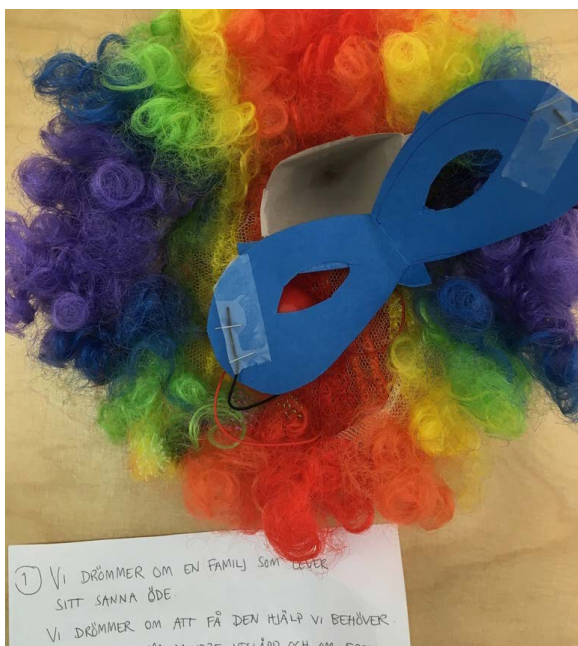

Träff 3: Klassen delades upp i halvklass och ena halvan fick prova på att gå in i varsin clownkaraktär med Andréa och andra halvan fick öva på att se inre bilder och skriva fågelpoesi med Ida. Sedan byttes rollerna så

båda grupper fick testa allt. De fick sedan testa på att sjunga i kör, en enkel melodislinga som Ida plockat upp från en av eleverna. De fick också öva på en samspelsövning i rörelse där de fick vara fågelflockar som härmade varandra. De fick i uppgift att till nästa gång ta med ett citat ur elevmagasinet som de antingen tyckte var skrämmande eller hoppfullt. Träffen avslutades igen med det gemensamma konstverket med de röda stygnen.

>> Läs mer [om tredje träffen på omskaparbloggen.se](https://omskaparbloggen.se)

Träff 4: Den 4:e träffen fick eleverna presentera de citat de valt ur elevmagasinet. Ida spelade in med mikrofon medan en elev i taget läste upp sitt citat. Sen fick de vara publik åt varandra i clownövningar och rörelseövningar. Clownerna fick berätta om meningen med livet och fågelflockarna tränade på samspel. Körsången repeterades och en rörelse lades till sången. De fick skapa ett framtidsmanifest tillsammans med Ida och Andréa, byggt på en övning i lärarhandledningen.

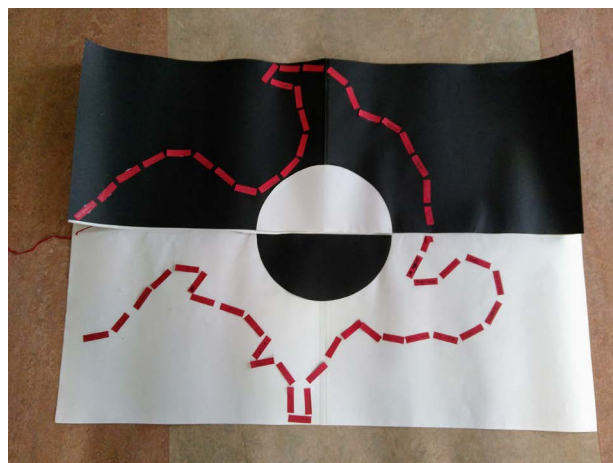
Träff 5: Den 5:e träffen fick eleverna jobba i skolans gymnasal. Där fick de testa på att sätta ihop olika delar från de tidigare träffarna till en helhet utifrån en form som Ida och Andréa skapat. Träffen avslutades med en samling kring det gemensamma konstverket igen.

>> Läs mer [om träff fyra och fem på omskaparbloggen.se](https://omskaparbloggen.se)

Träff 6: Eleverna fick göra ett kort genrep tillsammans med Ida och Andréa i gymnasalen. Sedan släpptes publiken in som var mycket liten pga covid-restriktioner. Föreställningen innehöll körsången blandat med citaten från elevmagasinet och en berättelse med framtids tema av Fågelkvinnan. Sedan en talkshow med clownerna som siade om framtiden och meningen med livet tillsammans med Miss Weltmeister. Därefter en fågelflock som rörde sig till inspelad musik som varvades med fågelbudskapsdikter. Föreställningen avslutades med elevernas framtidsmanifest och körsången. Publiken var både road och rörd. Dagen avslutades med en samling i klassrummet där de sista "stygnen" på det gemensamma konstverket fästes upp och eleverna fick donuts och saft.

>> Läs mer [om sista träffen på omskaparbloggen.se](https://omskaparbloggen.se)

SKAPANDE I SKOGEN

SKARPATORPSSKOLAN I SKARPNÄCK, STOCKHOLM

Bildkonstnär Tia Johansson genomförde hösten 2020 ett Omskaparprojekt i klass 6.

Förutsättningar:

- 30 elever
- 3 träffar á 2 timmar fördelade på två träffar i halvklass och en i helklass.
- 2 timmars förberedelsestid per timme med klassen samt avstämningar med läraren.
- Till sin hjälp hade Tia en lärare och två personer från projektet Omskaparna som assisterade under träffarna.
- Tia var med och sa hej till eleverna en första gång i klassrummet vid uppstarten av Omskaparprojektet och berättade lite om sig själv. Lärarlektionerna skedde därefter mellan de skapande träffarna. Sista skapandeträffen var avslutningen på hela Omskaparprojektet.

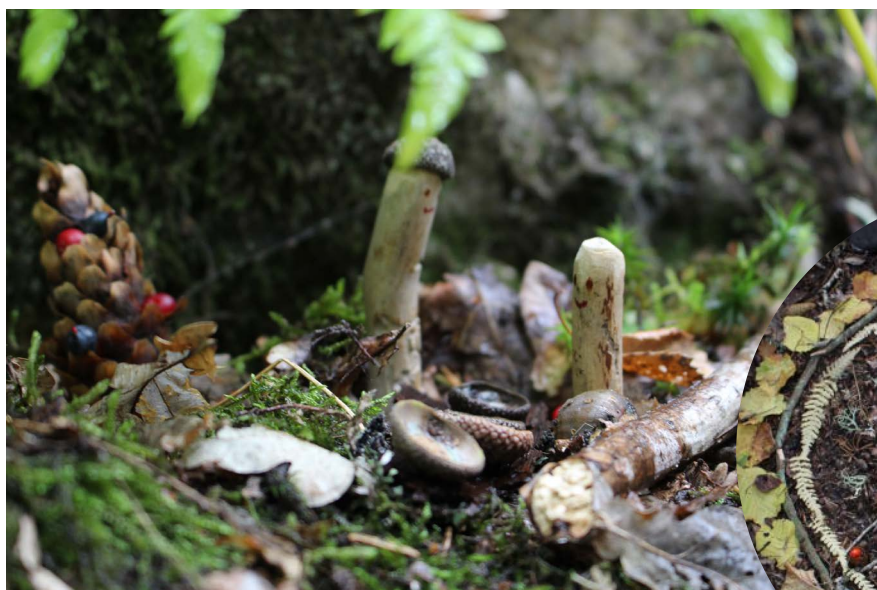
Träff 1 och 2: Ena halvan av klassen fick ta sig ut till en skog i närheten av skolan. Där väntade Tia med liggunderlag utlagda i en cirkel. Eleverna fick lägga sig på varsitt underlag och landa en stund medan Tia guidade en enklare övning i sinnesnärvaro (smak, doft, hörsel, syn). Sen fick de en liten introduktion till hur man kan skapa med naturmaterial som finns i skogen: kottar, vackra löv, mossor osv. De fick

varsin liten pinne med ögon och mun som de skulle föreställa sig var dom själva. Uppgiften var att sen ge sig ut i skogen och på egen hand hitta en plats för pinnen, "sig själv", där den kunde trivas och vara trygg. Platsen fick de skapa och göra fin på något sätt. Därefter gick de runt i smågrupper där en vuxen i varje grupp lyssnade på elevernas berättelser om sina skapelser. Träffen avslutades med en gemensam skulptur av grenar från skogen där varje elev fick berätta om något de tog med sig från träffen och lägga till en gren i skulpturen som en symbol för detta.

Träff 3: Hela klassen fick gå ut i skogen igen. Där fick de en ny uppgift av Tia: att i smågrupper leta reda på cirklar på marken av naturmaterial som Tia skapat på olika platser i skogen. Varje grupp skulle fylla i cirkeln med naturmaterial och göra en "Omskapartårta" av den. De fick gå runt och leta tillsammans med varsin vuxen och själva tolka hur en Omskapartårta kan se ut. Träffen avslutades med några berättelser om det de skapat, några fick visa sina "tårtor" och sen blev det fika med bullar och varm choklad.

>> Läs mer [om träffarna på omskaparbloggen.se](https://omskaparbloggen.se)

FÅGLAR MED BUDSKAP

NORRSKOLAN I UDDEVALLA

Bildkonstnär Ulrika Jansson genomförde hösten 2020 ett Omskaparprojekt i klass 4.

Förutsättningar:

- 50 elever fördelade i tre grupper
- 9 träffar á 1,5 timme.
- 4,5 timmar var avsatta för utställning på Bohuslänsmuseum (inställt p.g.a coronarestriktioner)
- Därutöver tillkom förberedelsetid och avstämningar med läraren
- Träffarna med de tre grupperna genomfördes på samma dag, totalt tre heldagar.
- Omskaparlektionerna med läraren skedde parallellt med skapandeträffarna.

Träff 1 - Tema konst och miljöfrågor och land

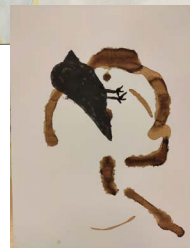
art: Ulrika introducerade projektet, pratade om vad konst kan vara, förr och idag, och att samtidskonst kan vara allt möjligt och se ut nästan hur som helst. Hon visade bilder på konstnärer som jobbat med miljöfrågor och land art. Pratade om sopor och varför naturen inte producerar sopor eftersom alla material är nedbrytbara och allt återanvänds. Eleverna fick sen gå ut i smågrupper - till baksidan av skolan för att pröva på land art. Eleverna fick jobba tre och tre – de fick lappar där det stod t.ex. "mönster", "linjer" eller liknande. De fick sen skapa utifrån detta i naturliga material de hittade på platsen, såsom löv, pinnar och stenar. Ulrika hade med ett hemgjort miljövänligt

klister gjort på vetemjöl och vatten som man kunde använda för att klistra upp material på trädstammar och liknande. Workshopen avslutades med att alla gick runt och tittade på varandras land art.

Träff 2 - Kreativa övningar och tillverka material:

Eleverna fick öva på att med hjälp av olika material och övningar släppa loss sin kreativitet och fantasi. De fick tillverka ett miljövänligt komposterbart skulpturmateriel, mongolisk papiersché och forma fågelbon av det inför den sista workshopen. Ulrika pratade om att skapandet och fantasin är en viktig del i omställningen till ett hållbart samhälle. Dels att använda miljövänliga material och prova på det motstånd och glädje som det innebär att göra något själv för hand. Dels att utveckla sin kreativitet för att på sikt hitta nya lösningar på de problem vi står inför. Ulrika pratade om att konstnärer i alla tider har använt sig av ramar som tidsbegränsning, fläckar att utgå ifrån, slumpen m.m. för att kunna sätta igång och skapa och få nya idéer. Om man utgår ifrån slumpen så får man ofta en helt ny idé som kanske gör att man kan lösa ett problem på ett nytt sätt. Eleverna fick träna på att under tidsbegränsning skapa utifrån ett antal givna ramar, och ge sig in i ett skapande och görande där det inte gick att ha kontroll på resultatet. Eleverna fick gå runt i klassrummet till tre stationer under workshopen:

• Kaffe-fläcksteckningar

– Ulrika hade förberett teckningspapper med fläckar av utspillt kaffe. Uppgiften var att med fantasin hitta fåglar i fläckarna och teckna/måla vidare så det blev teckningar av fåglar.

• Pappersmarmorering i vattenbad

– marmoreringsfärg som droppades i vatten där man sen lade på papper på ytan så mönster bildades. Dessa skulle sedan användas vid nästa lektion för att klippa ut fjädrar till fåglar ur.

- **Tillverkning av mongolisk papiermaché**

– ett miljövänligt och komposterbart material man kan skapa själv. Eleverna fick sönderfördela tidningspappersbitar i en hink, blanda det med vatten med en färgblandare fastsatt på en skruvdragare, koka ihop pappersmassan med potatismjöl i en kastrull på en kokplatta. Bord preparerades med plastdukar där de fick baka ihop den kokta pappersmassan med krita och olika kryddor eller naturmaterial så det blev olika färger på pappersmassan. Slutligen formade eleverna papiermachén till fågelbon som skulle användas vidare under den sista workshopen.

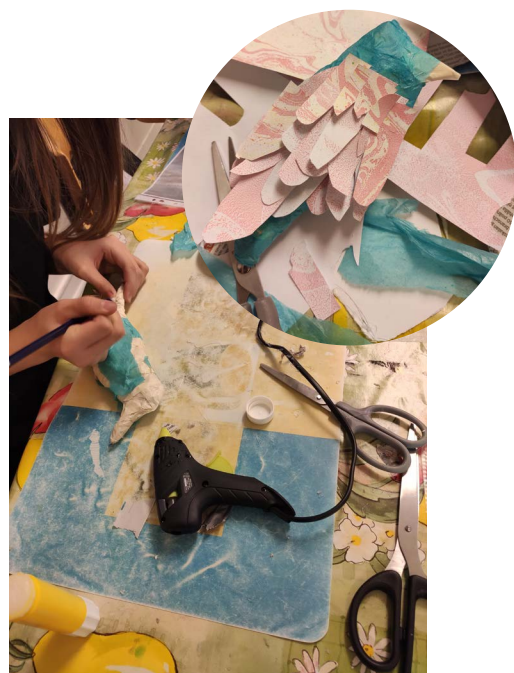
Träff 3 – Fåglar och fågelskulpturer:

Ulrika pratade om att människor i alla tider har varit fascinerade av fåglar och beundrat deras sång och fjäderdräkt och de har varit en viktig inspiration till vår kultur inom konst, musik och litteratur. Men fåglar har liksom insekter börjat få problem idag och ungefär 30 % av alla fågelindivider har dött ut de senaste 30 åren på grund av mänsklig aktivitet. Ulrika berättade om anledningar till detta: att människor har tagit över för mycket mark, jakt, klimatförändringar och föroreningar.

Ulrika berättade

Hon visade bland annat exempel på skulpturer som också hyste bo-städer för fåglar. Ulrika pratade också om vikten av att lära känna några olika fågelarter och att det som får ett namn är lättare att ta till sitt hjärta och vilja bevara. Eleverna fick se bilder

och lära sig lite mer om några olika svenska fågelarter. Resten av workshopen fick eleverna arbeta med att göra en fågelskulptur av en specifik fågelart. Eleverna fick välja ut en fågelart, utifrån bilder på fåglar, och ha den som mall. De fick klippa ut en fågelsiluett i profil i kartong och klistra på tidningspapperstussar som fyllning och sedan linda in den med maskerings-tejp. Slutligen fick de klistra på olikfärgade papper på fågelkroppen och klippa ut fjädrar ur det vackert mönstrade marmoreringspappret och klistra ovanpå. Fåglarna placerades till sist i fågelbona av papiermachén som tillverkats under föregående workshop. Fåglarna blev dock inte helt klara under den sista workshopen, men läraren kunde ta arbetet vidare så att det blev klart.

Fåglarna och elevernas andra arbeten från Omskaparprojektet ställdes slutligen ut i ett skyltfönster i en butikslokal i Uddevalla. Med hjälp av övningen manifestverkstad i Omskaparnas lärarhandledning har eleverna formulerat budskap på papperslappar åt sina fåglar som beskriver vad de önskar och kräver för att skapa den värld de vill se.

>> Läs mer [om Omskaparprojektet på Norrskolan på omskaparbloggen.se](https://omskaparbloggen.se)

>> Läs mer [om Ulrikas tidigare Omskaparprojektet på Valboskolan i Färgelanda på omskaparbloggen.se](https://omskaparbloggen.se)

om vad fåglar behöver för att överleva och hur vi människor kan hjälpa fåglar på olika sätt i staden.

LYCKA TILL MED DITT PROJEKT!

LÄS MER OM OMSKAPARNA:

www.omskaparna.se

www.omskaparbloggen.se

Sveriges Konsumenter är en oberoende ideell organisation som arbetar för ökad konsumentmakt. Vi verkar för alla konsumenters självklara rätt till skydd, inflytande och möjlighet att göra medvetna och hållbara val. Vi arbetar brett med konsumentfrågor men lägger särskilt fokus vid frågor som rör livsmedel, banktjänster, tillgänglighet, integritet på nätet och hållbar konsumtion. Bakom vår organisation står ett 20-tal medlemsorganisationer.

Sveriges Konsumenter driver frågor både nationellt, inom EU och internationellt och representerar konsumentperspektivet i ett stort antal forum. Där bland genom aktivt medlemskap i den europeiska konsumentorganisationen BEUC, i Consumers International och i organisationen ANEC, den europeiska konsumentrösten inom standardisering.

Vi ger ut den oberoende och reklamfria tidningen Råd & Rön.

**SK SVERIGES
KONSUMENTER**

Postadress: Box 38001, 100 64 Stockholm
Besöksadress: Hornsgatan 172
Telefon 08-674 43 00
info@sverigeskonsumenter.se
www.sverigeskonsumenter.se